

- надання кредитів, у т. ч. мікрокредитів, для ведення і започаткування власної справи;
- компенсація видатків на розвиток кооперації між суб'єктами малого і середнього підприємництва та великими підприємствами;
- фінансова підтримка впровадження енергозберігаючих та екологічно чистих технологій.

Важливим інструментом комплексного підходу щодо вирішення проблем малого підприємництва є розробка і впровадження регіональних програм. Метою регіональних програм є забезпечення сталого розвитку малого підприємництва на основі максимально ефективного використання наявних власних фінансових, майнових, трудових та інтелектуальних ресурсів; підвищення ролі малого бізнесу у соціально-економічному житті області як одного з найвідповідальніших критеріїв оцінки результатів діяльності регіональної та місцевої влади.

Перелік використаних джерел:

1. Мельник Л. М., Малюта Л. Я., Погайдак О. Б. Концептуальна модель управління інноваціями: орієнтація на ринок // Вісник ЖДТУ. 2015. № 2(72). Серія: Економічні науки. С. 139-144
2. Roman Sherstiuk, Eduard Malevski, Nataliia Marynenko, Liliya Melnyk, Olha Pavlykivska. Models of evaluating the impact of changes technological and industrial areas in enterprise development // Amazonia Investiga. Volume 10 - Issue 40 / April 2021. Pp. 253-264
3. Борисов І. В. Малі підприємства як організаційні форми інноваційної діяльності. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2019/26.02.19/26.02.19-23-27.pdf>.

УДК 338.43

Крамар Ірина

доктор економічних наук, професор
професор кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Баранов Костянтин

аспірант групи БМа-12
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Iryna Kramar

Doctor of Sciences (Economics), Professor
Professor of Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Kostiantyn Baranov

Postgraduate Student of the group БМа-12
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ PROBLEMS OF UKRAINE AGRICULTURAL INDUSTRIAL COMPLEX FUNCTIONING DURING THE WARTIME

Агропромисловий комплекс України вже кілька років функціонує в умовах повномасштабної війни, стикаючись з складними проблемами, які вимагають сміливих та нестандартних рішень. Серйозним викликом для агросектору країни стала значна втрата обробних земельних площ, які тимчасово окуповані загарбниками або непридатні для використання внаслідок ведення на цих територіях активних бойових дій [2].

Інфраструктура агропромисловості протягом війни страждає від ракетних ударів країни-агресора, яка невпинно обстрілює потужні підприємства промисловості, тваринні ферми і поголів'я, комплекси, склади, що часто призводить до пошкоджень котрі неможливо

ліквідувати. Особливо жорстоких прицільних обстрілів зазнали крупні зерносховища України на Полтавщині, Одещині, Сумщині, Харківщині, Миколаївщині та інших областях. Такі атаки знищують не лише приміщення та обладнання, а й урожай, що там зберігається. Тому для українських фермерів, на відміну від інших у світі, не так складно зберегти зернові культури від захворювань і шкідників, як від агресії сусідньої країни. Як результат, агросектор не може функціонувати у звичному режимі, як це було прийнято у мирний час, що значно утруднює процес виробництва та реалізації сільгосппродукції [1].

У зв'язку з цим, кожна галузь агропромислового комплексу повинна адаптуватись до нових умов функціонування. Внаслідок міграції населення через ведення бойових дій і проведення мобілізації, роботодавці втратили значну частину працездатного населення, зокрема чоловічого, тому промисловість останнім часом ще й тісно стикнулася із проблемою браку робочої сили, яку на даний момент важко швидко вирішити. Відповідно обсяг роботи зараз припадає на меншу частину працівників, що ускладнює кожен етап виробничого процесу.

Проблеми виробництва та зберігання агропродукції доповнюються актуальними на сьогодні труднощами, які виникають через заблоковані порти, у зв'язку з чим держава щодня втрачає значну частину своїх експортних можливостей. Часткова, проте тривала відсутність експорту, який до 2022 року був основним шляхом збуту вітчизняної аграрної продукції, призводить до окрім зазначених вище негативних наслідків і до перенасичення нею внутрішнього ринку, що негативно впливає на економічну ефективність аграрних підприємств. Варто зазначити, що незважаючи на блокаду портів, українські аграрії, щоправда не без проблем, продовжують забезпечувати частину світу своєю продукцією, транспортуючи її автомобільними та залізничними шляхами [3].

Значних труднощів агропромисловості України завдає енергетична криза, спричинена постійними ракетними обстрілами. Брак електроенергії паралізує і ускладнює будь-яке виробництво, адже пошук альтернативних джерел живлення завжди вимагає складних рішень і значних затрат, що неминуче призводить до здорожчання собівартості кінцевого продукту. В окремих випадках перехід на альтернативне джерело живлення просто неможливий, а тому призводить до вимушених пауз, порушення режиму і темпу роботи, що завжди збитково для підприємств.

Аграрна промисловість однією з перших відчуває на собі подорожання чи дефіциту пального, адже воно є незамінною складовою усіх етапів обробки в процесі вирощування зернових, плодово-овочевих і ягідних культур [1].

Важливим також є вплив екологічної ситуації на стан агропромислового комплексу. Вирубка лісів сприяє негативним змінам клімату, відповідно глобального потепління, зміщення сезонних температур, поступовому осушенню та подальшому знищенню верхнього родючого шару ґрунту. Ці фактори згубно впливають на аграрний сектор України, часто зумовлюючи значну або повну втрату урожаю. Внаслідок цього, агропідприємства змушені змінювати звичні перевірені схеми та підходи до способів вирощування рослин, шукати й випробовувати нові методи задля досягнення бажаного результату.

Таким чином, російсько-українська війна приносить в агропромисловість комплекс проблем і ризиків, які складно передбачити, прорахувати, спланувати чи уникнути. Щодня виникають проблеми, які вимагають потрібно пошуку нових шляхів їх вирішення в умовах, де відсутня будь-яка стабільність, безпека чи гарантія успіху. Ворог працює на знищення не лише нашої територіальної цілісності, людського ресурсу, політичної незалежності, нації загалом, але й економіки, промисловості та бізнесу. Попри все, аграрний сектор промисловості України зусиллями тисяч людей демонструє титанічну стійкість, незламність та рішучість.

Перелік використаних джерел:

1. Іванюта В.Ф. Агропромисловий сектор як основа розвитку економіки сільських територій в умовах євроінтеграційних процесів. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2016/10.pdf

2. Агробізнес під час війни: як побудувати ефективну діяльність та на що звернути увагу URL: https://biz.ligazakon.net/news/213244_agrobznes-pd-chas-vyni-yak-pobuduvati-efektivnu-dyalnst-ta-na-shcho-zvernuti-uvagu

3. Аграрний бізнес під час війни: труднощі та перспективи URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/agrarnyj-biznes-pid-chas-vijny-trudnoshhi-ta-perspektyvy>

УДК 658.7:004:005.93

Кутко Тарас
аспірант кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна
Яворський Андрій
аспірант кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Taras Kutko
Postgraduate student
Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine
Andrii Yavorskyi
Postgraduate student
Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ВПРОВАДЖЕННЯ КОРПОРАТИВНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ У ЛАНЦЮГИ ПОСТАЧАННЯ ПІДПРИЄМСТВ IMPLEMENTATION OF CORPORATE INFORMATION SYSTEMS IN ENTERPRISE SUPPLY CHAIN

Інформаційні системи та технології (далі – ІТ) відіграють важливу роль у діяльності підприємств, адже допомагають у зборі, обробці й аналізі даних, автоматизації бізнес-процесів, підвищенні продуктивності та прийнятті стратегічних рішень, а також сприяють оптимізації роботи і покращенню комунікації.

Для ефективного управління сукупністю бізнес-процесів підприємства необхідно забезпечити точне, грамотне планування і розподіл ресурсів, безперервний контроль та аналіз всіх основних бізнес-процесів, повний облік їх результатів, своєчасне надання звітності з виконання завдань у масштабах підприємства.

Ефективним засобом для розглянутих питань є повна або часткова автоматизація бізнес-процесів за допомогою впровадження корпоративних інформаційних систем [1], прикладами яких є системи управління виробництвом, відносинами з клієнтами, управління персоналом, обліку та фінансів. Зокрема, це системи для планування потреб в матеріалах MRP (Material Requirements Planning), планування ресурсів ERP (Enterprise Resource Planning), планування потреб розподілу DRP (Distribution requirements planning), управління відносинами з клієнтами CRM (Customer Relationship Management), управління персоналом HRM (Human Resource Management) тощо.

У залежності від специфіки побудови та впровадження систем ланцюгів постачання, слід виділити наступні періоди їх еволюції: створення та поширення MRP і MRP II – систем планування потреб в матеріалах; ERP та ERP II-системи з блоком CSRP – системи для планування ресурсів та планування ресурсів, синхронізоване з покупцями; DRP-I, DRP-II – планування вимог до розподілу ресурсів.

Одним із складних завдань при формуванні ефективних ланцюгів постачання є проходження інформаційного потоку через побудований ланцюг постачання матеріальних потоків. Накопичення та аналітичне осмислення інформації про динаміку в ланцюгах